

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен "доктор" по професионално направление **3.8. Икономика**, научна специалност **"Икономика и управление"**

Автор на дисертационния труд: **Ангелина Георгиева Терзиева**

Тема на дисертационния труд: **Влияние на технологичния трансфер върху дейността на предприятията за производство на облекло от текстил**

Член на научното жури: **Димитър Христов Тенчев, д-р, професор**, ХТМУ София, кат. "Икономика и стопанско управление", назначен със заповед № Р-ОХ - 388 от 14.11.2019 на Ректора на ХТМУ София

1. Биографични данни и характеристика на научните интереси

Авторът на дисертационния труд притежава необходимата квалификация, трудов стаж, образование и опит. През различните периоди от своя живот тя е завършила различните образователни степени - средно образование, 119-то СОУ Академик „Михаил Арнаудов“ – гр. София направление Икономика, профил „Управление на малко предприятие“; бакалавърска степен "Индустириален мениджмънт" към кат. "Икономика и стопанско управление" при ХТМУ София; магистърска степен " Индустириален мениджмънт " към кат. "Икономика и стопанско управление" при ХТМУ София.

От 01.03.2015 г до 28.02.2018 г. е редовен докторант в кат. "Икономика и стопанско управление" при ХТМУ София.

Видимо от публикационната дейност на докторантката и от нейните научни изяви е подчертан интерес към Организация на производството и Управление на производствената дейност на предприятията.

2. Преглед на дисертационния труд и анализ на резултатите

Представеният за рецензия дисертационен труд е разработен и структуриран в три глави, Увод, Заключение, Приложения в общ обем от 174 страници. Оформен е адекватно, като е представена допълнителна информация относно използваните съкращения, наименования на таблиците и фигурите и прочее. Посочени са 82 литературни и електронни източника.

Адекватно са формулирани целта, задачите, предмета, хипотезите и работната теза на разработката, които по недвусмислен начин определят нейната актуалност и трасират логичното излагане на проведените изследвания, анализа на резултатите, обобщенията по всяка тема и формират основата за разработване на релевантни препоръки за усъвършенстване на процесите на технологичен трансфер конкретно в сектор Производство на облекло от текстил.

Предмет на изследването са теоретичните, методичните и приложните аспекти на технологичния трансфер, като инвестиционна възможност за повишаване на конкурентоспособността на предприятията.

Обект на изследване са предприятията, произвеждащи облекло от текстил и участващи в процеса на технологичен трансфер като получатели на новости.

Тези предприятия формират по-голяма система, която в настоящото изследване ще наречем сектор „Производство на облекло от текстил“.

Изследователска теза: Основната изследователска теза на дисертационния труд е, че повишаването на конкурентоспособността на предприятията за производство на облекло от текстил в България може да се постигне чрез осъществяване на технологичен трансфер.

Реализацията на формулираната теза се базира на 3 работни хипотези

Хипотеза 1:

Конкурентоспособността на сектора „Производство на облекло от текстил“ зависи в най-голяма степен от вида и характера на използваните техника и технологии, осигурени чрез технологичен трансфер.

Хипотеза 2:

В предприятията за производство на облекло има потребност и същевременно резерви и възможности за повишаване на конкурентоспособността чрез по-интензивен и широкообхватен технологичен трансфер.

Хипотеза 3:

Инвестициите в проекти за технологичен трансфер са икономически ефективни и умерено рискови, поради благоприятната обща микросреда, и натрупания опит в предприятията от сектора

Целта на дисертационния труд е въз основа на проучване и анализ на наличната информация да се установят проблемите, пред които е изправен сектор „Производство на облекло от текстил“ и се разкрият резервите, и оценят възможностите за повишаване на конкурентоспособността на предприятията от сектора чрез стимулиране и разширяване на технологичния трансфер.

Постигането на целта налага решаването на следните **задачи**:

1. Анализиране на теоретичната постановка на технологичния трансфер и неговата роля за повишаване на конкурентоспособността на производствените предприятия;

2. Анализ и оценка на състоянието на сектор „производство на облекло от текстил“ от ресурсна, технико-технологична и организационна гледна точка;

3. Анализ и оценка на влиянието на технологичния трансфер върху финансово-икономическите резултати и ефективността на инвестициите в сектора „Производство на облекло от текстил“;

4. Разкриване на резервите и възможностите за разширяване на технологичния трансфер и от гл. т. на секторните фактори, достигнатото технологично равнище в сектора, нагласите и способностите на предприятията за технологично обновление;

5. Дефиниране на възможностите за стимулиране на технологичния трансфер чрез използване на благоприятните фактори на макросредата, в т.ч членството на България в ЕС;

6. Формулиране на препоръки за стимулиране и разширяване на технологичния трансфер като основно средство за повишаване на конкурентоспособността на предприятията.

2.1. Актуалността на разглежданата проблематика е адекватно обоснована и се обуславя от следните аспекти:

1. Глобализацията на пазарите на сектор „Производство на облекло от текстил“, динамичните промени в изискванията на потребителите, силната конкуренция между производителите и търговците за пазарен дял;

2. Оцеляването на предприятията за производство на облекло от текстил предполага създаване и поддържане на конкурентни предимства или поне на сравними характеристики с тези на водещи конкуренти;

3. Решаващ фактор за конкурентоспособност на българските предприятия за производство на облекло от текстил е въвеждането на иновации в техника, технологии, компоненти и др., т. е. способностите им за осъществяване на технологичен трансфер;

4. Използването на фактора „технологичен трансфер“ се подпомага и улеснява от някои силни страни на сектор „Производство на облекло от текстил“: наличие на първоешелонни предприятия с добър потенциал; наличие на управленски и изпълнителски кадри с опит в усвояването на иновации; наличие на бизнес връзки с производители на ново оборудване.

Това превръща тематиката, разглеждана в дисертационния труд като обект с висока актуалност и подлежащ на непрекъснато развитие.

2.2. Степен на познаване на проблема.

Авторът демонстрира добро познаване на тематиката и свързаните с нея проблеми.

В първа глава са разгледани същността, съдържанието и спецификата на технологичния трансфер, понятието „техника“ и „технология“ в тесен и широк смисъл, направена е класификация на и технологиите и технологичния трансфер, коментирани са основни канали за трансфер на технологии, и са представени съвременни схващания за понятието „технология“ и обект на технологичния трансфер. Разгледана е същността на и връзката между технологичното обновяване и иновационната дейност, както и технологичния трансфер като детерминиращ фактор за формиране на конкурентоспособността и създаване на конкурентни предимства на предприятието. Направено е проучване на релацията между технологичен трансфер, иновативност и инвестициите

Направените изводи в края на първа глава са релевантни и подчертават актуалността на избраната от докторанта тематика.

Втора глава по същество представлява структурирана методика за проучване и определяне на състоянието и възможностите за осъществяване на технологичен трансфер в конкретен сектор от икономиката, а именно "Производство на облекло от текстил".

В този контекст е структуриран алгоритъм за определяне на технологичния трансфер в сектора. Извършени са анализ и оценка на спецификите в сектора -

суровинната база, динамиката на пазара, топографското ситуиране на фирмите от сектора, нивото на организационно и технологичното състояние на цеховете за разкрояване на текстила и ушиване на облекло. Анализирани са инвестиционната активност и трансфера на технологии в сектора и е идентифицирано влиянието на инвестициите в материални и нематериални активи.

Направените изводи дават представа за систематичен и холистичен поглед върху проблематиката и потвърждават както актуалността на темата, така и професионалното познаване и интерпретиране на факторите на бизнес средата.

На основата на идентифицираните предизвикателства до тук, в трета глава е проведено анкетно проучване за резултатите от проведени технологични трансфери в сектора и са разработени насоки за разширяване на възможностите и усъвършенстване на подходите за прилагането му. Акцент е поставен върху основните направления за стимулиране на процеса на трансфериране на знания, опит, технологии, ноу-хау и прочее и са систематизирани възможности за подпомагане на предприятията от сектора в търсенето и намирането на източници за финансиране на този процес.

3. Съответствие между автореферата и дисертационния труд

Авторефератът е представен в изискуемия от учебното заведение вид. В него са посочени всички важни акценти от представения дисертационен труд по адекватен начин, позволяващ логичното възприемане на развитие на тезата на дисертацията. В този смисъл има пълно съответствие между съдържанието на дисертационния труд и представеното в автореферата съдържание.

4. Приноси

Авторът на дисертационния труд е определил 6 приноса на своята разработка.

Принос едно притежава предимно научен характер, в контекста на интегриране на фактори на средата влияещи върху представянето на организациите и намирането на синергията между тях.

Приноси 2, 3, 5 и 6 са с научно приложен характер (в контекста на анализа и синтеза на съществуващото научно познание в областта, относно критерия **Обогатяване на съществуващите научни знания**).

Принос 4 е с приложен характер (**Приложение на съществуващи методи в практиката, водещи до усъвършенстване на управленската експертиза за важни области от бизнеса**).

5. Публикации по дисертационния труд.

Представени са три научни публикации, публикувани в научни издания и представени на признати научни форуми. Всички те са напълно в контекста на тематиката на дисертационния труд и областта на научните интереси на автора.

Не са представени цитирания на автора от научни или други среди.

6. Мнения, препоръки и бележки.

Дисертационният труд представлява завършено научно - практическо изследване с адекватно приложени инструменти за усъвършенстване на съществуващата практика като цяло и по конкретно в специфичен сектор от икономиката на страната. Целта, хипотезите и постигнатите резултати са релевантни и смятам, че разработката е изпълнила своето предназначение.

Самият дисертационен труд би спечелил повече, ако в началото му бе представен речник с използваните съкращения и специфични термини, както и показалец за фигурите, таблиците, схемите и др., с цел да се подобри логическата проследимост и облекчи четаемостта на материала.

Позволявам си да препоръчам да се провери приложимостта на разработените критерии и методика и в други близки по характеристики сектори, за да се търси универсализиране постигнатото.

Наред с това си позволявам да очертая бъдеща възможна научна област на изследване и работа в контекста на разширяване на периметъра на научното знание и апликиране на постигнатото в областта на Производствения мениджмънт като цяло.

7. Лични впечатления

Познавам **Ангелина Георгиева Терзиева** като студент, бакалавър и магистър в специалност Индустиален мениджмънт, както и нейната активна научно изследователска и преподавателска дейност по време на обучението ѝ в ОНС Доктор в катедрата. В ролята си на асистент в катедра "Икономика и стопанско управление" тя успешно предоставя придобитите знания от нейното обучение и адекватно ги интерпретира в преподавателския процес към студентите.

Това ми позволяват да потвърдя своята позитивна оценка за нейните способности и качества.

8. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

В заключение искам да декларирам своята **положителна оценка** за представения от **Ангелина Георгиева Терзиева** дисертационен труд.. Той отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Химикотехнологичния и металургичен университет София и покрива наукометричните показатели за придобиването на образователна и научна степен "доктор".

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури да гласува **положително** и да присъди на **Ангелина Георгиева Терзиева** образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика; научна специалност "Икономика и управление"

Член на журито:.....

(проф. д-р. Димитър Тенчев)

София, декември, 2019 г.